

PO OBČINSKIH IN POKRAJINSKIH VOLITVAH

Beneška Slovenija ima dva pokrajinska svetovalca

V slovenskih občinah Beneške Slovenije in Kanalske doline je bilo izvoljenih 170 naših občinskih svetovalcev - Velike spremembe v Trbižu v Kanalski dolini in v Reziji

Kljub temu, da volitve 7. junija na našem področju niso prinesle nič pretresljivo novega, moramo vseeno ugotoviti, da so bili v naših občinah vendarle izvoljeni naši ljudje. Očiten napredek pa lahko beležimo pri volitvah v pokrajinski svet. Namesto dosedanjega enega svetovalca imamo zdaj v pokrajinskem svetu dva svetovalca in sicer Specogna in Ruggera Adami. Prvi je uradnik doma iz Tarčeta pri Podbonescu, drugi pa je direktor bančne podružnice v Sentlenartu, kjer tudi prebiva že dolgo vrsto let.

Največje presenečenje pa so volitve prinesle v Trbižu. Izmed dvajset izvoljenih svetovalcev, jih je kar osem slovenske narodnosti. To so Moschitz, Štrukelj, Klavara, Rosenwirth, Florjan, Svetina, Kravina in Jelen. Na ta način so Slovenci v trbiškem občinskem svetu močno zastopani, kar se bo vsekakor v prihodnosti poznalo pri delu občinskega sveta.

Volitve na Goriškem so prinesle tri mesta Slovincem v goriškem pokrajinskem svetu. Izvoljeni so bili Marko Waltritsch, Jože Jarc in Marija Ferletičeva. V goriškem mestnem občinskem svetu so bili izvoljeni štirje Slovenci.

V Trstu, kjer so volili samo tržaški pokrajinski svet, pa so bili izvoljeni štirje slovenski pokrajinski svetovalci in sicer Slavko Štoka, Stanka Hrovatin, Lucijan Volk in dr. Drago Legiša.

Na splošno lahko ugotovimo, da imamo Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajina v svojih rokah 16 občin, med njimi 10 v videfski pokrajini, 3 v goriški in 3 v tržaški pokrajini.

Seveda pa lahko tudi ugotovimo, da smo Slovenci narodnostno po nedavnih pokrajinskih in občinskih volitvah razmeroma dobro zastopani, kar bo nedvomno garancija za zavarovanje naših nacionalnih pravic, hkrati pa bo to zagotovilo verjetno tudi gospodarski napredek našega življa, ki se mora predvsem na nerazvitih področjih naše dežele zelo težko boriti za svoj vsakdanji kruh.

Kakor poročamo na drugem mestu, so volitve potekale pri nas zadovoljivo. V vseh občinah, kjer govorijo slovenski, so bili izvoljeni domači ljudje. Od osemnajstih občin, ker so volili za obnovo občinskih svetov, je »Democrazia Cristiana« dobila večino v 14 občinah. V Trbižu, kjer se je volilo s proporcionalnim sistemom, ima krščanska demokracija 8 svetovalcev od 20 in zato ne bo mogla tukaj sestaviti odbora sama in se bo morala zato pogajati z drugimi strankami. V Reziji so pridobili večino socialisti od PSI, v Gorjanih pa je dobilo večino Movimento Friuli (Furlansko gibanje). V vseh ostalih občinah je dobila absolutno večino »Democrazia cristiana«.

V Naborjetu-Ovčji vesi je zmagala skupna lista DC-PSI-PSU, v Pontebani pa skupna levičarska lista, ki se je predstavila pod imenom »Unione socialista pontebana« (Pontebanska socialistična zveza).

Tu spodaj podajamo seznam izvoljenih občinskih predstavnikov v občinah Beneške Slovenije in Rezije.

REZIJA (RESIA)

Večinska lista (PSI): Letig Enzo, Barbarino Antonio, Beltrame Bruno, Di Leonardo Aldo, Di Leonardo Italo, Di Leonardo Luigi, Di Leonardo Vittorio, Micelli Guido, Paletti Gino, Quaglia Luciana, Quaglia Odorico in Zanetti Antonio. Manjšinska lista (DC): Beltrame Pericle, Barbarino Antonio in Clemente Danilo.

GORJANI (MONTENARS)

Večinska lista (Furlansko gibanje): Fadini Quarto, Bonavia Angelo, Castoneto Gelindo, Fratte Giordano, Giorgini Giovanni, Isola Vittorio, Lucardi Quinto, Lucardi Renzo, Marcuzzi Adolfo, Morandini Celestino, Sbulf Ermanno in Zanetti Enzo. Manjšinska lista (DC): Ermacora Giovanni, Passon Diego, Ermacora Onesto.

BRDO V TERSKI DOLINI (LUSEVERA)

Večinska lista (DC): Sinicco Sergio, Battoia Enzo, De Bellis Pietro, Vazzaz Ottavio, Negro Egidio, Pinosa Giorgio Giuseppe, Sgarbano Benvenuto, Lendaro Giovanni, Bobbera Desideria Maria, Mizza Giovanni, Mizza Sante in Matighello Giovanni. Manjšinska lista (Unione socialista Val Torre): Cerno Guglielmo, Marchiol Primo in Cellino Primo.

TIPANA (TAIPANA)

Večinska lista (DC): Coos Sandrino, Tomasino Fortunato, Levan Attilio, Berra Gino, Berra Pio Egidio, Busi Emilio, Buttazzoni Gino, Filipig Giuseppe, Melissa Evaristo, Noacco Vittorio, Sturma Gino, Tomasino Alberto. V manjšini pa so bili izvoljeni Vazzaz Franco in Berra Elio na listi socialdemokratov ter Carloni Giuseppe na listi »Difesa diritti della montagna«.

NEME (NIMIS)

Večinska lista (DC): Barchiesi Guido, Ceschia Mario, Comelli Alessandro, Comelli Antonio Domenico, Coos Albino, Covazzi Cesare Mario, Manzocco Italo, Mattiuzza Giovanni Roberto, Meneghini Cesare, Micossi Giacomo, Mini Giuseppe, Monai Adriano, Tomada Giobatta, Torcutti Sergio, Tubetti Giacomo in Vidimar Bruno. V manjšini so bili izvoljeni na listi »Autonomia e Rinascita«: Fabretti Pietro, Comelli Ruggero, Comelli Primo in Comelli Sergio.

AHTEN (ATTIMIS)

Večinska lista (DC): Emerati Giulio, Emerati Giovanni, Cerico Sisto, Comelli Giuseppe, Cuffolo Ugo, Degano Enzo, Del Negro Aldo, Del Negro Giacomo, Gujon Lino, Marcolin Corrado, Mattielligh Ottorino, Ronchi Remo, Scubla Aurelio in Verona Arduino. V manjšini so pa bili izvoljeni Binutti Ottone, Poiana Duilio, Rocco Oreste, ki so kandidirali na listi »Unione democratica«.

FODJA (FAEDIS)

Večinska lista (DC): Celledoni Roberto, Basso Giuseppe, Boezio Renzo, Celledoni Bernardino, Del Bianco Giovanni, Gubiani Carlo, Jacobuzio Leo, Lovo Antonio, Rojatti Ermenegildo, Saffigna Giovanni, Sgiarovello Gino, Galvani Albino, Ursella Enzo, Zani Francesco, Zuccolo Italo in Croatto Luciano. V manjšini so bili izvoljeni Grmaz Franceschino na listi PCI-PSIUP in De Luca Pio, Sgiarovello Bruno ter Franz Adelchi na listi PSI.

SV. PETER SLOVENOV (SAN PIETRO AL NAT.)

Večinska lista (DC): Jussa Cirillo, Corredig Gino, Moreale Manlio, Jussa Albino, Sittaro Beppino, Blasutig Marco, Cosmacini Adriano, Blasutig Elio, Bordon Miro, Jussig Paolo, Dorbo-Eliseo, Galanda Mario. V

manjšino na listi PSI pa so bili izvoljeni Marinig Giuseppe, Venturini Giancarlo in Simonitti Valentino.

PODBONESEC (PULFERO)

Večinska lista (DC): Dorbolò Luigi, Batistig Livio, Blasutig Damiano, Cederamas Emilio, Cencig Mario, Domenis Mario, Gubana Giovanna, Laurencig Primo, Marseu Renzo, Menig Pio, Onesti Erminio, Plata Ginetto, Salvagno Angelo, Specogna Elio, Tramontin Guglielmo in Zorza Luciano. Na listi PSU pa Ballus Mario, Blasutig Giuseppe, Domenis Silvano in Floram Mario.

SOVODNJE (SAVOGNA)

Večinska lista (DC): Cernotta Giovanni, Cudrig Emilio, Cudrig Francesco, Gognach Giuseppe, Marchig Silvano, Martinig Liciano, Massera Olivo, Maurig Giovanni, Pagon Franco, Podrieszach Giovanni, Trinco Antonio in Trinco Giuseppe. V manjšino pa so bili izvoljeni Dus Basilio, Juretig Franco in Dus Mario, vsi na listi socialdemokratov.

SV. LENART (S. LEONARDO)

Večinska lista (DC): Sidar Giuseppe, Crucil Camillo, Duriavig Daniele, Lauretig Giuseppe, Predan Giovanni, Qualizza Guido, Rucchi Ermenegildo, Ruchin Giovanni, Terlicher Ermenegildo, Tomasetig Giuseppe, Tomasetig Valentino in Visin Lorenzo. Na listi socialdemokratov pa so bili izvoljeni Adami Ruggero, Leban Antonio in Sabotig Lorenzo.

GRMEK (GRIMACCO)

Večinska lista (DC): Chiabai Elio, Clodig Dante, Dresciach Bruno, Gus Aldo, Pauletig Giuseppe, Rucchi Attilio, Ruttar Giuseppe, Trusgnach Alfonso, Trusgnach Cirillo, Vogrig Alessandro, Vogrig Riccardo in Zufferli Lucio. V manjšino so bili izvoljeni Vogrig Fabio Aldo in Tomasetig Maurizio na listi »Sviluppo Valli - Lista Indipendente Grimacco« in Chiabai Natale na socialdemokratski listi.

DREKA (DRENCHIA)

Večinska lista (DC): Namor Mario, Cicigoi Edoardo, Cicigoi Giuseppe, Drescig Pietro, Floriancig Gino, Gariup Eugenio, Scuderin Giuseppe, Tomasetig Gelindo, Trusgnach Giuliano,

Trusgnach Pierino, Zufferli Sergio in Zuodar Pietro. V manjšino na listi PSI pa so bili izvoljeni Trusgnach Ettore, Bergnach Mario in Prapotnik Giovanni.

SREDNJE (STREGNA)

Večinska lista (DC): Covaceuszach Luigi, Beuzer Remo, Cernetig Italo, Floriancig Augusto, Garbar Eugenio, Predan Pio, Qualizza Mario, Ruchin Giuseppe, Stulin Romano, Vogrig Eugenio in Vuerich Albina. V manjšino pa so bili izvoljeni na listi socialdemokratov

Qualizza Michele, Saligoi Luciano in Sibau Gino.

PRAPOTNO (PREPOTTO)

Večinska lista (DC): Bernardo Bruno, Lessizza Eugenio, Londero Rinaldo, Marcolini Gerardo, Medves Armando, Misigoi Poldino, Mugheri Giuseppe, Niemiz Luciano, Paris Roberto, Pausa Aldo, Stanig Renzo in Zotig Sergio. V manjšino so bili izvoljeni na listi socialdemokratov Napoli Ivo, Marinig Luciano in Marinig Guido.

Izvoljena v pokrajinski svet

SPECOGNA ROMANO se je rodil 12. junija 1928. v Podbonescu v Nadiški dolini. Šolal se je v Špetru, nakar se je zaposlil kot občinski uradnik v svojem rojstnem kraju. To pot je bil prvi izvoljen v videfski pokrajinski svet. Specogna je dober poznavalec razmer v Nadiški dolini, ljudje ga poznajo in s svojim delom ter razumevanjem problemov naših ljudi si je pridobil zaupanje volivcev, ki so ga zato tudi izvolili na nedavnih volitvah v pokrajinski svet.

ADAMI RUGGERO se je rodil 12. aprila 1908. v Arta v Karniji. Še pred drugo svetovno vojno se je priselil v Sv. Lenart ter se med svojim dolgoletnim bivanjem pri nas naučil slovenščine. V Sv. Lenartu je že dolgo vrsto let direktor podružnice čedadske zadrzne ljudske banke (Banca cooperativa popolare di Cividale). To pot so ga volivci že drugič izvolili za pokrajinskega svetovalca, kar vsekakor kaže, da si je s svojim delom in poštenostjo znova pridobil zaupanje svojih volivcev.

ZAKON O PRAVICAH MANJŠIN PRED SENATOM

Za priznanje pravic Slovencev

Senatu je bil končno predložen napovedani komunistični zakonski osnutek, ki vsebuje predpise za priznanje narodnostnih pravic Slovencev ter za zaščito narodne manjšine v deželi Furlaniji-Juljski Krajini. Zakonski predlog so podpisali senatori Sama in številni drugi komunistični senatorji, med katerimi so Gianquinto, Pirastu, La Causi in Fortunat. V poslanski zbornici pa bo zakonski osnutek predložil poslanec Albin Škerk.

Omenjeni zakonski osnutek, v zvezi s katerim pozivajo parlamentarci KPI druge poli-

tične demokratične sile v državi, da naj dajo svoje pripombe in predloge, predvideva med drugim rešitev odprtih vprašanj v šolstvu (ustanovitev novih strokovnih zavodov, ureditev vprašanj osebja, drugače zasnovane učne načrte in knjige itd.), razvoj ustanov in kulturnih, rekreativnih in športnih dejavnosti manjšine, ukrepe za radijske in televizijske oddaje v slovenski, izenačenje slovenskega jezika z italijanskim jezikom, obnovitev slovenskih imen ter zaščito etničnih in krajevnih značilnosti.

AHTEN

IZ NADISKE DOLINE

Lepi načrti ahtenskega komuna

Nujno potrebno je urediti turistične ceste in industrializirati to pasivno področje pedemontane - Zaustaviti masovno emigracijo iz hribovskih vasi

Na eni izmed zadnjih komunskih sej, ko so obravnavali zakon št. 765, po katerem se je treba ravnati pri izvajanju regulacijskega programa v gradbeništvu, so izrabili priložnost in si zadali nalogo za bodoče delo, ki bo pripomoglo, da se bo moglo ahtensko področje vsaj nekoliko ekonomsko in socialno razviti.

Kot znano, je Ahten izredno slikovit kraj in je povezan s Čento in s Čedadom, kakor tudi s pokrajinsko cesto Povoletto-Videm. Zelo potrebno pa bi bilo izboljšati tudi notranje ceste, posebno turistične, kot so Subid-Cenebola in ono, ki vodi v Prosnid z odcepom proti Porčinju nekako na sredi hriba Krinice.

Ne bi smeli pozabiti, da je okolica Ahtna zelo zanimiva in privlačna tudi zaradi zgodovinskih gradov Ahten in Partistajn, katerih razvaline so še lanes dobro vidne že od daleč in bi morale pritegniti k sebi marsikaterega mimoidočega, če bi do tja vodile dobro urejene poti.

Pa ne samo turizem, tu se mora razviti tudi industrija, saj so dani vsi pogoji. Ahtenski komun je že pristopil h konzorciju za industrijski razvoj čedadskega okraja in zato ne bo težko izvesti te ideje, saj je na licu mesta dovolj delovne sile, ki sedaj odhaja na sezonsko delo v inozemstvo, posebno iz hribovskih vasi, kjer nimajo nikakega vira dohodkov na tej siromašni zemlji.

Komun je že projektiral plan za športna igrišča in sicer v Rekluzu, drugo pa bo ob hudourniku Malina in bo služilo predvsem hribovskim vasem Malina in Subid. Zbrali so tudi že parcelo, kjer bodo postavili nov komunski sedež, kjer bodo tudi drugi prostori, kot dvorana za razne shode in podobno.

Za razvoj gradbeništva so ves ahtenski teritorij razdelili na dva sektorja: v gozdnega in kmetijskega. Prvi bo skrbel za vzpodbudo turizma, drugi pa bo sprejel sedanjo gradbeniško dejavnost kmečkega tipa. Prava rezidentna dejavnost se bo lahko razvila v že obljubljenih krajih.

Posebno so poudarili, da bo potrebno potom urbanističnega plana razširiti most v Ahtnu samem, ki vodi preko Maline, ki je izredno ozek in se na njem nikakor ne moreta srečati dva avtomobila.

Komunski možje so prepričani, da se bi z realizacijo tega plana moglo resnično omiliti sedanjo ekonomsko krizo, ki je posebno v hribovskih vaseh izredno občutna.

Zopet kri na naših cestah

Kar ne moremo verjeti, da ni več med nami vedno

IZ IDRIJSKE DOLINE

Deželni prispevki

Te dni je prišlo sporočilo, da je dežela dodelila na podlagi zakona št. 23 iz leta 1966 in drugih zakonov tavorjanskemu komunu tri prispevke. Prvi prispevek v znesku 3 milijone in 200 tisoč lir bo služil za odpravo nevarnosti na komunski cesti Podrskije - Salamant. Tu so namreč ostri ovinki, povrhu tega pa groze tudi zemeljski plazovi. Cesto bodo zato razširili, omilili ostrine in napravili podporne zidove. Drugi prispevek, ki znaša 15 milijonov lir, bodo uporabili za ureditev ceste od čedadskega komuna preko Čela do kraja Mezomonte, tretji prispevek (9 milijonov lir) pa bo šel

veselega in živahnega Ottavia Smrekarja iz Porčinja. Zelo nas je zbolelo, ko smo zvedeli, da se je dne 25. maja smrtno ponesrečil z motorjem v vasi Visinale ob reki Idrijci, kamor se je tisto sončno nedeljo peljal na izlet. Usoda je hotela, da je prav na ovinku zavozil s precejšno hitrostjo iz ceste in priletel z glavo ob kamen in obležal mrtev na licu mesta, ker mu je počila lobanja. Star je bil komaj 23 let, poln življenjske sile in poln lepih nad. Prijatelji in vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v najlepšem spominu.

Hudo se je ponesrečil z motorjem tudi 19-letni Silvano Bombardier doma iz Maline. Na nekem ovinku blizu Čedada je tudi ta zavozil iz ceste in dobil hude poškodbe po vsem telesu. Zdravniki so izjavili, da se bo moral zdraviti najmanj tri tedne.

za ureditev pokopališča v Ibani. Asfaltirali bodo tudi ceste, ki vodi v Kravoret. Pokrajinska ustanova za hribovsko gospodarstvo (Ente friulano di economia montana) je dala dela že v apalt in bodo stala 16 milijonov lir.

Nova javna razsvetljava

Ljudje so z velikim veseljem sprejeli novico, da bo komun poskrbel za novo napeljavno javne razsvetljave v vaseh Ibana, Čela, Bodigoj in v Oborči. Da bo komun kos tem stroškom, je prosil »Cassa Depositi e prestiti« za 12 milijonov lir posojila.

Popravila cest v špeterskem komunu

Te dni so pričeli z urejanjem cest okoli Azle in z gradnjo drugega kosa poljske poti imenovane Bukin. Za ta dela predvidevajo deset milijonov lir stroškov, ki jih bo 90 odstotno krila dežela. V kratkem bodo pričeli graditi tudi nov mostiček preko Kosce, da bodo imeli ljudje bližje do svojih njiv in travnikov, ki so onkraj hudournika. To delo bo stalo sedem milijonov lir in bo tudi v breme deželne odborništvu za kmetijstvo.

Furlanska ustanova za hribovsko gospodarstvo (Ente provinciale di economia montana) je dala te dni nekemu privatnemu podjetju v delo asfaltiranje ceste, ki veže hribovski vasi Kosta in Podar. Ta cesta je zelo potrebna ne samo domačinom, ampak tudi ljudem iz Gorenjega Brnasa in hribovskim vasem sovođenjskega komuna, ki imajo tod okoli svojo posest. Stroši za to delo bodo znašali 18 milijonov lir in jih bo krilo deželno prisodništvo za kmetijstvo.

Dober živinski sejem v Čedadu

Živinski sejem v Čedadu, ki ga prireja vsak mesec Zveza živinorejcev, je bil tudi maja izredno dober. Napredaj je bilo okoli 80

TAVORJANA

Iz komunskega konsilja

Na nedavnem zasedanju komunskega konsilja, ki se je sestal pod predsedstvom župana Piccara, so obravnavali več zelo važnih točk dnevnega reda. Najprvo so imenovali revizorje komunskega obračuna za leto 1969, nato pa so potrdili sklep, da bodo kupili parcelo za gradnjo novih grobnic na pokopališču v Prestintu in da bodo dali tudi v apalt ta dela v najkrajšem času. Konsil je tudi odobril načrt za dela na cesti Tojan-dela v znesku 40 milijonov

glav goveje živine in so jih od teh prodali 70 in iztržili približno 20 milijonov lir.

PODBONESEC

Občni zbor članov tarčetske mlekarne

Pred kratkim se je vršil v Tarčetu občni zbor članov lokalne mlekarne, da so med drugim obnovili tudi upravni svet. Tako je bil izvoljen za novega predsed-

nika mlekarne Umberto Melissa, za podpredsednika pa Valter Manič.

Deželni prispevek za kanalizacijo

Deželni odbor je sklenil dati podboneškemu komunu 22 milijonov lir, to je 90 odstotkov na celotne stroške, ki znašajo 25 milijonov, za gradnjo kanalizacije. Z deli bodo pričeli v kratkem.

FOJDA

Nesreča ne počiva

Pred dnevi se je dogodila v zaselku Skubla zelo huda nesreča. Vittorio Skubla, star 48 let, je padel več kot 4 metre globoko, ko je metel seno s senika. Pri padcu je dobil toliko hudih poškodb, med temi tudi zlom hrbtenice, da so si zdravniki pridržali prognozo.

Precej hudo se je ponesrečila tudi 47-letna Nadina Makorič iz Čampeja, ko je delala v mlekarji. Padla je v posodo, ki je bila polna vrele vode in dobila po spodnjem delu telesa opekline druge stopnje. Ozdravila bo v treh tednih.

Smrtna kosa

Dne 9. junija smo spremili k zadnjemu počitku 78-letnega Vincenca Bertolisija iz Fojde. Kako je bil

rajniki priljubljen med domačini je pokazal njegov veličasten pogreb, katerega se je udeležila velika množica ljudi. Zapušča v veliki žalosti štiri hčere in enega sina, katerim izrekamo naše globoko sožalje.

IZ KANALSKE DOLINE

Več kot pol milijarde lir v turistične namene

Predsednik turističnega društva v Trbižu prof. Alberto Sano je prejel te dni sporočilo, da je deželno odborništvu na predlog deželne podpredsednika in odbornika za turizem Enza Mora dodelilo 525 milijonov lir prispevka v korist trbiškega komuna za gradnjo združitve (Kursale) in pokritega bazena. S temi izgradnjami se bo namreč Kanalska dolina mogla še bolj turistično valorizirati.

Ta novica je vzbudila v turističnih krogih tudi gospodarskih krogih trbiškega področja zelo veliko zadovoljstvo, saj bo postal Trbiž še bolj privlačen za sosednjo Slovenijo in Avstrijo, obenem pa ponos za vso deželo Furlanijo-Juljsko krajino.

Smrtna kosa

Po dolgi in hudi bolezni je legla v prerani grob Marija Moschitz vdova Delicati iz Zabnic. Dobro gospo smo spremili k zadnjemu počitku dne 31. maja v izredno velikem številu, njen grob pa zasuli s številnimi venci in šopki cvetja.

REZULTATI POKRAJINSKIH VOLITEV V

Kanalski dolini, Reziji in Beneški Sloveniji

O B Č I N E	PCI		MSI		PRI		PSI		PLI		PSU		PSIUP		D C	
	1970	1964	1970	1964	1970	1964	1970	1964	1970	1964	1970	1964	1970	1964	1970	1964
TRBIŽ	381	327	461	470	92	—	394	494	111	208	864	643	41	33	1421	1363
NABORJET OVČJA VES	34	45	64	71	49	—	83	107	19	25	116	109	14	9	336	340
PONTEBA (Pontebba)	128	82	121	103	25	—	123	224	136	221	142	199	303	288	938	739
REZIJA (Resia)	57	50	38	58	4	—	260	57	15	20	88	247	32	8	541	624
GORJANI (Montenars)	59	55	20	14	10	—	65	30	6	16	29	35	18	9	177	287
BRDO (Lusevera)	28	22	15	20	3	—	237	119	3	2	69	179	7	4	467	521
TIPANA (Taipana)	78	123	17	15	5	—	120	102	2	10	123	35	3	1	536	692
NEME (Nimis)	532	536	79	70	27	—	145	172	61	49	136	97	52	52	989	1058
AHTEN (Attimis)	229	180	56	38	14	—	117	163	29	24	155	171	55	53	742	757
FOJDA (Faedis)	301	235	44	36	29	—	190	275	26	32	148	164	66	32	1287	1267
SV. PETER (San Pietro)	145	132	38	32	11	—	304	92	17	89	262	508	32	17	639	646
PODBONESEC (Pulfero)	34	37	12	14	3	—	41	16	11	49	147	346	6	5	1206	1075
SOVODNJE (Savogna)	54	39	41	23	1	—	46	10	4	51	168	209	4	6	391	410
SV. LENART (San Leonardo)	31	36	35	8	4	—	72	11	9	87	305	391	15	1	506	427
GRMEK (Grimacco)	45	84	18	8	2	—	33	8	4	9	178	267	10	4	325	240
DREKA (Drenchia)	4	26	5	8	2	—	49	1	1	6	62	169	6	4	280	223
SREDNJE (Stregna)	13	11	6	1	1	—	16	10	—	12	227	389	4	1	330	198
PRAPOTNO (Prepotto)	51	35	21	27	3	—	68	60	12	6	209	206	17	12	404	458
TAVORJANA (Torreano)	378	340	22	15	15	—	151	126	14	14	146	97	48	57	815	801

Kulturno sodelovanje Slovenije s Slovenci v Italiji

Dejstvo je, da imajo slovenske manjšine glede na splošen položaj v državi, v kateri živijo, različne možnosti kulturnega življenja. Te možnosti so rezultat najrazličnejših dejstev, ki so v povojni zgodovini vplivala na položaj Slovencev v posameznih državah. Tako je stopnja razvitosti kulturnega življenja zamejskih Slovencev sila različna in sega na eni strani od stanja na Tržaškem, kjer obstajajo slovenske poklicne kulturne ustanove, ki dajejo obeležje celotnemu kulturnemu dogajanju na tem področju, do položaja, na primer v Porabju in Beneški Sloveniji, kjer se tamkajšnji Slovenci šele potegujejo za elementarne osnove svojega kulturnega življenja.

Kulturno sodelovanje Slovencev je že doslej računalo z dejanskim stanjem in z realnimi možnostmi, v katerih živijo zamejski Slovenci, ter je temu primerno prilagajalo vsebino, obliko in metodo kulturnega delovanja.

Kulturno sodelovanje Slovencev z zamejskimi Slovenci je bilo doslej usmerjeno v dve smeri: v vzpodbujanje in omogočanje lastne kulturne in umetniške tvornosti in v posredovanje slovenskih kulturnih dosežkov v kraje, kjer živijo zamejski Slovenci, in narobe. V tem pogledu je bil zadnje leto dosežen lep napredek na vseh področjih, kjer žive slovenske manjšine.

Na Tržaškem se je matična slovenska kulturna aktivnost izkazovala tako v omogočanju številnih gostovanj v Slovenskem kulturnem domu v Trstu (v letu 1969, gostovanje folklorne skupine Tine Rožanc, slovenskega okteta, akademškega pevskega zbora Tone Tomšič, slovenskega gledališča iz Celja), v omogočanju gostovanj umetniških in drugih skupin s Tržaškega v Sloveniji (Slovensko gledališče iz Trsta, Glasbene matice iz Trsta, pevskega zbora Gallus itd.), v posredovanju filmov, diafilmov za prikazovanje v okviru klubskih večerov in v osnovnih šolah, v podpiranju dejavnosti slovenskega kluba, v štipendiranju nekaterih kulturnih delavcev s Tržaškega, v sodelovanju na različnih tematskih seminarjih, v omogočanju udeležbe na seminarju za slovenski jezik v Ljubljani itd.

Sodelovanje Slovencev z Goriško se omejuje v glavnem na občasna gostovanja slovenskih matičnih skupin v Gorici, medtem ko je sodelovanje Slovencev z beneškimi Slovenci šele v povojih.

Uresničitev ideje o enotnem slovenskem kulturnem prostoru mora zato vnesti v akcijo matične domovine nova spoznanja o nujnosti povezovanja vseh Slovencev, ne glede na to, kje živijo, in o nujnosti ustvarjanja dobrih pogojev za kulturno izživeljanje vseh Slovencev.

Zato mora biti nadaljnje kulturno sodelovanje Slovencev s slovensko manjšino na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji usmerjeno predvsem v vzpodbujanje lastne domače ustvarjalne in poustvarjalne tvornosti, ker le na domačih tleh razvito kulturno življenje daje tisto trajno osnovo, ki lahko bistveno vpliva na splošen položaj manjšine. V tem pogledu je utrjevanje slovenskega kulturnega doma v Trstu kot najpomembnejšega žarišča kulturnega življenja tržaških Slovencev trajna naloga, ki se bo lahko izpolnjevala tako z nastopi najrazličnejših kul-

turno-umetniških skupin s Tržaškega, s prirejanjem drugih prireditev kot tudi z gostovanji kvalitetnih ansamblov iz matične domovine v slovenskem kulturnem domu v Trstu pa tudi v drugih krajih Tržaške, Goriške in Benečije. Za potrebe kulturno umetniških društev bodo strokovnjaki iz Slovenije za posamezna področja sodelovali na strokovnih seminarjih, kar bo pripomoglo k dvigu amaterske dejavnosti, z raznimi oblikami pa bo potrebno vzpodbujati tudi druge oblike kulturnega izživeljanja (posredovanje predavateljev, avdiovizualnih sredstev, knjig, filmov itd.) Omogočanje nastopov kulturno-umetniških skupin in ustanov s tega področja v matični domovini vzpod-

budno vpliva na njihovo delo in kvaliteto rast, vendar bi se bilo treba predvsem prizadevati, da bi te skupine (n. pr. Slovensko gledališče v Trstu) v večji meri gostovale predvsem na področju zamejskih Slovencev v Italiji, temu primerno prilagajajo svoj repertoar in v pravem pomenu besede opravljajo vlogo matične kulturne ustanove za vse Slovence na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Dodeljevanje štipendij za kulturne delavce iz Tržaškega, Goriškega in Benečije za večmesečno ali krajše študijsko izpopolnjevanje v Sloveniji pa naj omogoči pridobitev in poglobitev tistega znanja, ki ga je moč dobiti le na ustanovah v matični domovini Sloveniji.

Pomoč kmetom oškodovanim po vremenu

Pred kratkim je bil izglasovan zakon o ustanovitvi »solidarnostnega sklada«, iz katerega bodo črpali denar za povračilo škode, ki jo povzroči slabo vreme kmetijstvu. Zakon bo pričel veljati tistega dne, ko bo objavljen v Uradnem listu italijanske republike. Na podlagi tega zakona bodo izplačali za škodo, ki so jo utrpeli kmetje zaradi slabega vremena v letu 1969 in 1970 petdeset milijard lir, od leta 1971 dalje pa po 50 milijard lir letno. Denar, ki ne

bi bil izkoriščen, se povrne v državno blagajno. Od omenjene vsote bo moglo leto porabiti največ 5 milijard lir za takojšnje popravilo poškodovanih javnih del v goratih predelih, ostalo pa bo na razpolago kmetom oziroma podjetjem. Denar bodo uporabljali tudi za preprečevanje nadaljnjih povodnj in druge škode, ki nastajajo zaradi slabega vremena, kar pomeni, da bi morali v nekaj letih povsem odpraviti nevarnost takšne škode.

Za turistični in gospodarski razvoj Slovenije

Gradnja hitre ceste

Konec prejšnjega tedna je predsednik izvršnega sveta Slovenije Stane Kavčič sprožil prvo mino na trasi odseka hitre ceste Vrhnika—Postojna. S tem so simbolično začeli izvajati gradnjo moderne štiripasovne avtomobilske ceste, ki bo

prečkala Slovenijo od avstrijske do italijanske meje.

V otvoritvenem govoru je direktor cestnega sklada Slovenije inž. Lojze Blenkuš navedel vzroke, ki so zahtevali gradnjo hitre ceste. Omenil je, da ima Jugoslavija že po svoji geografski legi pomembno tranzitno vlogo. Vrh tega pa je Jugoslavija vsebovala odprta in turistično zanimiva dežela. Zato pomenijo moderne ceste osnovo nadaljnjega turističnega in gospodarskega razvoja. V zadnjih 15 letih se je število avtomobilov v Jugoslaviji povečalo za 18-krat, računajo pa, da bo čez 30 let prišlo po eno motorno vozilo že na vsakega tretjega prebivalca.

Blenkuš je v tej zvezi zlasti opozoril na obremenitev cestnega omrežja v Sloveniji ter omenil, da je šlo lani čez slovenske državne mejne prehode več kot 25 milijonov vseh cestnega prometa čez meje Jugoslavije. Slovensko cestno omrežje, ki se je razvilo iz kolovoznih poti pa takšne obremenitve seveda ne more prenesti.

Prvi odsek hitre ceste Vrhnika—Postojna bo dolg 32 kilometrov. Cesta bo imela dve vozišči s skupno širino 26,4 metra in bo vodila čez sedem mostov. Najdaljši most bo dolg 570 metrov.

pobočju, kakor da v temi išče pašnikov, ki više v strmini. Pasel je kože in se brez konca potepal pod košatimi kostanji. Toplo, nežno, kakor daljen odmev pastirske pesmi, se mu je dotaknilo duše. Za brdom, ki se oblastno vzpenja na nebo in zastira zvezde, leži Sušje. Tja je hodil po dvakrat na teden, da ga je sivolasi kaplan poučeval v italijanski. Prihajal mu je spomin za spominom, prizor za prizorom, vsak je bil povezan s kakim drevesom, s kakim skalo v tistem bregu. Strma steza, ki ob hudourniku na bližnjico vodi v dolino. Se danes je, kot je bila nekdanj, obrasla z grmovjem, posuta z debelim gruščem, nič se ni spremenila. Po nji ga je spremljala mati, ko je z očetom odhajal v čedadške šole. Ob cesti, pod hrastom, ki so ga šele pred leti posekali, ga je bila mati objela in se razjokala: »O, Martinac, ubožec moj!«. Pretreslo ga je, ga stisnilo za srce, da je tudi on zahlipal. »Pa ga pelji domov!« je zarenčal oče. Mati je premagala jok, se nasmehnila in se opotekla v breg...

Ob tem spominu mu je po toliko letih stopila solza v oči... Bil je nenavadno zmehčan; že ves večer mu je bilo, kakor da mu melje srce. Naskrivaj si je obrisal solzo. Vzdihi je in se preplašen, kakor prebujen iz spanja, ozrl okrog sebe.

Pogledal je na uro. Predolgo se je bil zasedel.

»Katina, zdaj pa le! Pozno bo.«

V medli, migotajoči svetlobi sta stopala navzdol, v temo, kakor da se spuščata v črno brezno.

Mati je ležala v gorenji kamri. Temen, nizek prostor z lesenim stropom in s tremi okni. Kadarkoli je Čedermac stopil vanj, ga je obšel močen val težko opredeljivih občutkov. Da, res, z leti se tu nič ni spremenilo; še predmeti, kakor da se niso postarali. Ista postelja kot nekdanj, ista

OB VISOKEM JUBILEJU

Razgovor s Petrom Negrom jamarjem in pesnikom

Tne dni bo praznoval že svoj petinosemdeseti rojstni dan Peter Negro iz Zavrha. Ob tako visokem jubileju smo slavljenca obiskali na njegovem domu iz dveh razlogov: prvič zato, da mu čestitamo, drugič pa zato, ker je naš naročnik in bralec našega lista že dvajset leto. Poleg tega pa je Peter Negro tudi odkril znamenite završke kraške jame, slovi pa tudi kot eden izmed redkih ljudskih pesnikov pri nas.

Srečanje z njim je bilo več kot priručno. Mislili smo, da bomo našli na bolnega in starega človeka, pa nas je na pragu svoje hiše sprejel krepak in živahen možakar brez naočnikov ter nas gostoljubno povabil v hišo. In ko se je razgovoril, smo videli, kako neverjeten spomin ima in kako duševno čil je za svoja leta.

Ker je Peter Negro znan jamar, je seveda naše prvo vprašanje veljalo jami, ki jo je odkril.

»Novo završko jamo sem odkril v drugi polovici marca 1925. leta. Pri hiši bratov Pinosa, po domače pri Fadinu, sem opazil star kamnolom, ki je ležal kakih štirideset metrov proč od cerkve. V kamnololu je ležala butara dračja in ko sem stopil v njeno bližino, sem začutil, kako je izpod nje vel vlažen zrak, ki se je gostil v paro. V glavo mi je šinila misel, da mora biti to verjetno kak vohod v podzemeljsko jamo. In nisem se zmotil. Začeli smo odstranjevati kamenje in kaj kmalu odkrili vhod, ki je vodil kakih 24 metrov globoko.«

Nova Završka jama je vse-kakor zanimiva in lepa?

»Da. Najlepša je dvorana Margerita, ki ima površino 3600 kvadratnih metrov, dolga je kakih 50 metrov, široka 25 metrov, visoka pa 5 do 6 metrov in seveda zelo bogata najrazličnejših kapnikov. Dvorano smo poimenovali Margerita zato, ker smo jo odkrili prav na smrtni dan kraljice Margerite.«

Vi ste znani tudi kot ljudski pesnik. Kdaj pa ste začeli pisati pesmi?

»Pesmi sem začel pisati že takrat, ko sem bil mlad. Nekaj mojih pesmi je objavil tudi vaš list. Za moje pesmi pa se je zanimal tudi slovenski etnograf Milko Matiče-

tov, ki je bil pri meni pred kakimi tremi leti in je precej mojih pesmi zapisal, oziroma posnel na magnetofonski trak. Moja prva pesem pa je nosila naslov »Žvanuta, njen sin an dekla Marjanca« in jo je vaš list tudi objavil.

Vemo, da ste dolgo vrsto let opravljali službo davčnega izterjevalca v svoji občini?

»Da, štirideset let sem bil davkar in sem svojo naporno službo v glavnem opravljal peš, saj takrat še zdaleč ni bilo toliko dobrih in asfaltiranih cest kot danes. Hoditi sem moral pobirat davke po kozjih stezah in brezpotjih, vendar sem z veseljem opravljal svoj poklic, prav tako kot sem bil strasten jamar in sem vodil številne obiskovalce v Završke jame.«

»In koliko let ste že v pokolu?»

»Od 1950 leta.«

Ali bi nam za konec našega razgovora povedali kako svojo pesem?»

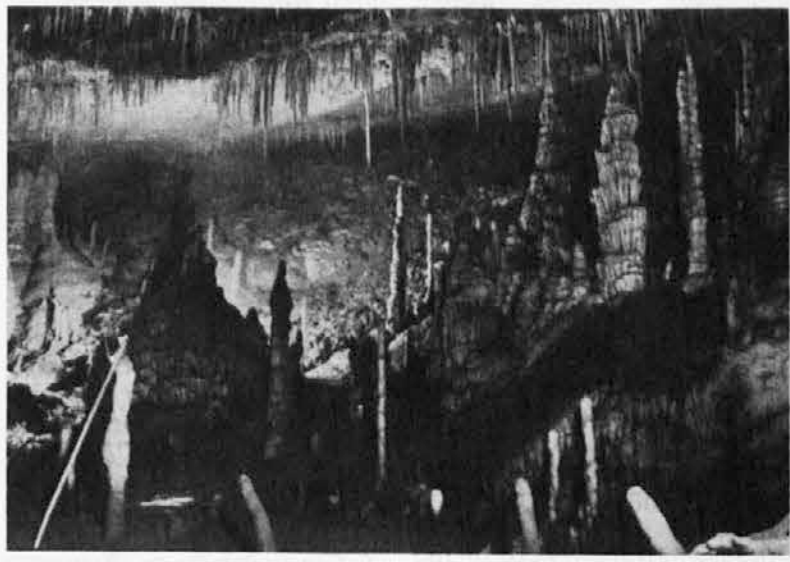
»Prav rad« in je začel takole: pesem »Za ženitke me znanca Tunina«:

Tunin, ja čujem tu muojem sarcu veliko vesouje, - k' na vaše ženitke ste klicali še mené, - za rjes povjedati, njesi smou priti, - ma kar je kaj dobra' za snjesti an popiti - ja pustim souse, čuša an vergon - za piti anu jesti njesan dan poltron...

Pesem je dolga in šaljiva in mu je gladko tekla. Ustavil se je le od časa do časa, da nam je razložil nekatere domače izraze terskega narčja, ki so bili nam bolj težko razumljivi.

Na levi geolog svetovnega slovesa prof. Egidio Feruglio, na desni pa Peter Negro ob vohodu v Završke jame. Slika je stara več kot 20 let.

Pogled v dvorano Margerito, ki je največja in najlepša v Završkih jamah. V njej so rasni stalagmiti in stalaktiti, pa tudi stebrov ne manjka.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

7

Kadarkoli se je spomnil sester, je izšepetal očenaš za njuni duši. Perina se je bila še mlada omožila, Marica je bila odšla za dekle v uršulinski samostan. Umrli sta istega leta. Zdelo se je, da smrt ne bo več zapustila njihove hiše. Oče — suhljat, žilav kot dren — je bil nekega dne odšel v Čedad, na poti je v vročini omagal in čez nekaj dni izdihnil. Takrat je bil Čedermac že odpel novo mašo, a Katini, ki se je bila zadnja rodila, je bilo pet let. Oče mu je bil nekoliko tuj; molčeč, vase zaprt človek, ki se ni rad odklepal niti svoji ženi, kaj šele otrokom. O da, mati je bila sinu vsa bližja po duši in po srcu.

Nanjo je zmeraj mislil s sladkostjo, a hkrati s trpkostjo bolečino, ki mu je porodila vzdih. Stara, zelo stara, kmalu ji bo devetdeset let; lasje so ji bili beli kot sneg. Videval jo je pogosto, prej vsak dan od jutra do večera, ni se zavedel, kdaj se je postarala. Podoba njene mladosti se mu je neopazno zabrisala. Na sliki, ki je visela v izbi, mu je bila nekam tujja. Ali ni bila zmeraj tako zgrbljenih lic, tako sivih las kot zadnja leta? In tako prodirnih oči, ki so ji dobrotno, a obenem ostro, uporno strmele izpod širokega čela?

O da! Gospod Martin se je grenko nasmehnil in se ozrl po Katini. Sedela je na petah, stuljena v dve gube; tudi ona se je bila nekam zamislila... Znova se je zastrmel po

mizica, klop in stenska omarica. In na stenah iste ocrnele podobe s strmečimi očmi svetnikov. In duh po starini, črvojedini in plesnobi. In še po nečem drugem, skrivnostnem, kar ga je spominjalo na polja, na senožeti, na gozdove in na živino, na vzdih in na molitve, na telesni in duhovni obraz tistih ljudi in tiste zemlje. Ko je bil še dijak, je vsake počitnice prebil med temi stenami.

Bolniška postelja je stala v kotu poleg stenske omarice. Na mizi so stale stekleničice, kozarec vode in prazna skodelica. In odprta mašna knjiga z velikimi črkami, na nji so ležali naočniki. Kazno je bilo, da se bolnica še vedno muči z branjem. Bleda in izsušena je ležala pod odejo, obraz ji je bil kot zgubana kepa starosti. Le sive oči, ki so ji mežikale izpod čela, so bile še zmeraj polne ognja. Zagledala je sina in ni mogla prikriti začudenja in strahu.

»Martinac! Ob tej uri? Ali je kaj hudega,«.

Martinac! Tako ga je klicala, ko je bil še otrok. In še pozneje. Kadar je stal pred njo, je bil res kljub svojim sivim lasem še vedno otrok... Ah, ne, saj nič ni! Kaj naj bi bilo? Opravek je imel v bližini, pa je stopil k nji. Zakaj bi takoj mislila samo na hudo? Poslil je nasmeh in z dolgimi koraki stopil do postelje; stisnil ji je suhe, žilnate roke, ki so ji kot mrtve ležale na odeji.

»Ne vznemirjajte se!«.

»Saj se ne«, je rekla. »Res ne!«.

Njen nasmeh je bil truden, a lep, svetel, iz dna duše. Vznemirjenja tudi s tem nasmehom ni mogla skriti. Šele prejšnji dan je bil pri nji. A moralo se je zgoditi nekaj posebnega, da jo obiskuje na soboto, v noči. Oči so ga nemo vpraševale; ni je mogel varati.

za naše mlade bralce

ROKAVIČKA

(Ukrajinska pravljica)

Dedek je šel po gozdu, za njim pa je tekel psiček. Med potjo je dedek izgubil rokavičko. Teče mimo miška, zagleda rokavičko, zleze vanjo in reče:

«To bo domek moj».

Takoj nato priskaklja - skok - skok - žaba in vpraša: «Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka. Kdo si pa ti?».

«Jaz sem žabica Skokica. Vzemite še mene k sebi».

«Kar pridil!».

Tako sta se obe naselili v rokavički. Mimo priskaklja zajček, zagleda rokavičko in vpraša:

«Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka in žabica Skokica. Kdo pa si ti?».

«Jaz sem zajček Dolgouhec. Vzemite še mene k sebi!».

«Kar pridil!».

Zdaj so bili že trije. Priteče lisica.

«Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka, žabica Skokica in zajček Dolgouhec. Kdo si pa ti?».

«Jaz sem lisica Zvitorepka. Vzemite še mene k sebi».

«Kar pridil!».

Zdaj so stanovali v rokavički že v četvero. Pa pridirja volk. Ustavi se pred rokavičko in vpraša:

«Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka, žabica Skokica, zajček Dolgouhec in lisica Zvitorepka. Kdo si pa ti?».

«Jaz sem volk požeruh. Vzemite še mene!».

«No, pa pridil!».

In zleze še volk v rokavičko - zdaj jih je že pet. Kar jo primaha merjasec.

«Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka, žabica Skokica, zajček Dolgouhec, lisica Zvitorepka in volk Požeruh. Kdo pa si ti?».

«Jaz sem merjasec Dolgorilec. Vzemite še mene k sebi!».

Prava pokora - vsak bi rad v rokavičko!

«Saj ne boš mogel noter!».

«Bom že kako, kar pustite me!».

«No, pa naj bo! Poizkusi!».

Še ta je zlezel vanjo. Zdaj jih je bilo že šest, a bili so tako na tesnem, da se niti ga-

niti niso mogli! Nenadoma začno pokati veje. Iz gošče prilomasti medved in zarjove: «Kdo stanuje v rokavički?».

«Miška Glodavka, žabica Skokica, zajček Dolgouhec, lisica Zvitorepka, volk Požeruh in merjasec Dolgorilec. Kdo si pa ti?».

«Hu-hu! Nekam preveč vas je! Jaz sem medved Kosmatin. Vzemite še mene k sebi!».

«Kako neki, prijatelj! Saj smo že mi hudo na tesnem».

«Bo že kako!».

«No, pa zlezi, ampak previdno!».

Zdaj je zlezel še medved noter. Bilo jih je sedem in rokavička je bila tako natlačena, da je kar pokala.

Tedaj pa je dedek hotel obleči rokavičko. Išče, išče - rokavičke nikjer. Moral se je vrniti, da jo poišče. Psiček pa je stekel naprej. Teče, teče in vidi: na tleh leži rokavička in miga, kakor da je živa. Psiček pa: «Hov-hov!».

Živali so se prestrašile, planile iz rokavičke in stekle po gozdu, da so se jim pete kar bliskale. Dedek pa je prišel in pobral rokavičko.

Sibirska pripovedka

Kako so ribe začele živeti v vodi

Torej, takole se je zgodilo. Na zemlji je živel ribica. Takrat še ni živel v vodi, ampak na suhem. Imela je troje otrok.

Nekoga dne je ribica zbolela. Leži, stoka v svojem šotoru iz jelenjih kož, še zginiti se ne more. Otroci jokajo, noč in dan jokajo.

Ribici pa je čedalje huje.

Najstarejša hči je stopila pred šotor, stoji, joka in gleda, če bi kdo prišel mimo, da bi pomagal njeni mami.

In res: priletela je vrana, se usedla na drevo pred šotorom in vprašala:

«Ribica, zakaj pa jokaš?».

«Mama nam je zbolela, že dva meseca leži v šotoru in ne more vstati. Zato jokam».

Tedaj je dejala vrana:

«Le posuši si solze, jaz vam bom mamu ozdravila. Pojdite vsi trije iz šotoru. Jaz pa bom šla noter in se lotila zdravljenja. Če boste slišali, da je mati zastokala, ne poslušajte. Če vas bo klicala, ne vstopite. Ko bo stokala in vpila, tedaj ji bo šla bolezen iz telesa in takoj bo zdrava».

Otroci so ubogali vrano in odšli na morsk breg, vrana pa je stopila v šotor.

V kotu je ležala bolna ribica, stokala od bolečin.

Vrana je paskočila, široko odprla kljun in začela kljuvati bolno ribico. In ribica je poklicala:

«Joj, otročki moji, kje ste? Pomagajte mi, vrana me kljuje».

Otroci so slišali klice na pomoč in prišli pred šotor, toda najstarejša sestra je rekla:

«Ne smemo noter! Vrana mi je velela: Če bo vaša mama zastokala, ne poslušajte. Če vas bo poklicala, ne stopite v šotor!».

Ribica mati pa stoka, kliče:

«Otročki, pomagajte! Vrana me ubija. Brž pritecite!».

Otroci poslušajo, od žalosti se jim trga srce, toda v šotor ne smejo stopiti.

Potem je mati utihnila, vse se je pomirilo.

Iz šotoru je prišla vrana. Zletela je na drevo, si čistila kljun. Otroci so stekli v šotor, in kaj so zagledali? V kotu so ležale samo koščice. Z drevesa se jim je zasmejala vrana:

«Ribice prismojene! Kako lepo sem vas preslepila, a?».

Ribice so zajokale. Potem so materine koščice odnesle na obrežje in vrgle v morje. Tudi same so poskakale v vodo.

Ko so odplavale od brega, je najstarejša ribica pogledala iz vode in rekla vrani:

«Ubila in požrla si našo mamu! Toda nikar se ne vesel! Sedaj boš tudi ti poginila, nikamor se ne boš mogla skriti!».

Najstarejša ribica je udarila z repom po vodi. Morje se je razburkalo, začelo naraščati. Naraslo je in potopilo zemljo in drevje.

Kam naj se vrana usede? Letala je in letala, nazadnje pa omagala in padla v vodo.

Ribice so planile nanjo in jo raztrgale na koščice in koščice.

Poslej so ribe živele samo v vodi. In še zmeraj živijo v nji.

Sladkosnedni pižem (Altajska pravljica)

Na robu temnega gozda, na bregu bistre reke, poleg bogatih macesnov sta živel starci in starka. Od starosti sta bila oba bela kot zajec pozimi.

Ničesar nista imela razen krave. Starci je ponoči pripovedoval pravljice in pel pesmi. Starka je napenjala živalske kože in poslušala. In pravljice so tekale tako gladko, da jih je iz dremajočega črnega gozda z visokih skal pritekel poslušat lahkonomi pižem. Svetloba ognja se je belila na njegovih dolgih čekanjih. Vse noči je poslušal.

Nekoč pižem čez dan ni vzdržal in se je, pazljivo stopicaje s tenkimi nogami, napotil h koči. V koči je stal poln kotel mleka. Pižem je vtaknil gobček v kotel in izpil pol mleka.

Starka se je vrnila domov.

«Šestdeset let že živim tu, vo. «Prestrašila sta se me, pa nama nikoli ni še nihče ničesar ukradel. Kdo nama je danes popil mleko?».

Pižma je postalo stram in stekel je na ravnice visokih gor, k skalam, kamor ni moči videti. Tam celo pič nima kam sesti. Zveri s krempiji ne priplezajo tjakaj.

Toda zjutraj se je pižmu stožilo po mleku in z lahkotnim korakom je prišel h koči. Znova je pil mleko in zbežal.

Starca sta se razjezila, zabila v zemljo tri visoke kole in nanje obesila težki kotel. Zjutraj je pritekel pižem in si lizal ustnice.

«Bššš...», je pokimal z gla-

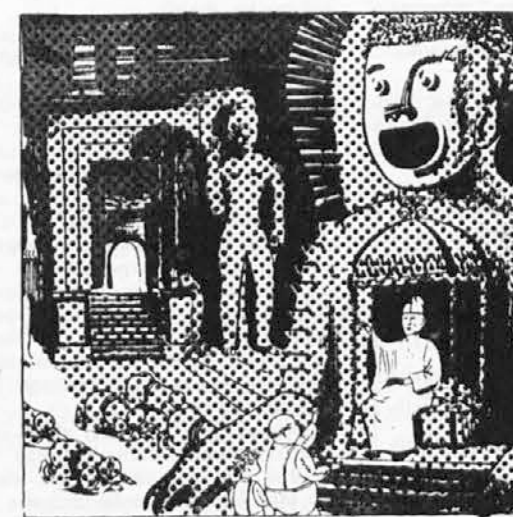
postavila sta mleko višje, da bi ga ne dosegel».

Udaril je po kolu s prednjima nogama, kotel se je prekucnil in mleko mu je pljusnilo po hrbtu.

Mlečne lise mu niso hoteli izginiti s sivega hrbta, pa naj je delal pižem, kar je hotel. Zaman se je trl ob zemljo in kamen, madeži so ostali.

Zda je pižma sram, ker je tako zaznamovan, stiska se k sivim kamnom in se skriva v nedostopni gozdni pušči. Če hoče lovec dobiti strahopetca, mora zapeti pravljico, zapiskati pesem. Oprez ni pižem se približa, priostri ušesa in posluša.

In tako ga ustrele.

33. Privedli so ju v veliko svetišče sredi prostornega trga. Meščani so se ponižno priklanjali lamam, ti pa so čudno krillili z rokami. Matiček se je vsemu temu muhal. To pa so mu lame zamerili, ker so menili, da se jim posmejuje. Eden izmed njih ga je potegnil za ušesa, kaj hujšega se mu vendar ni zgodilo. Vstopili so v tempelj, ki je sijal v razkošju, v zlatu in srebru. Na prestolu je sedel pod ogromnim kipom božanstva — kip je predstavljal sonce z ogromno glavo in žrelom — star suhljat človek v beli halji, prepasan z vijoličastim pasom. Lame so popadali na kolena in se mu priklanjali.

35. Končno se je stric otesel zasopanih lam. Svečenik, ves zelen od jeze, ker si je stric upal s pretepom onečastiti tempelj in se dotakniti njegove posvečene osebe, je dvignil roko. V trenutku je bilo vse mirno. Duhoven je zamahnil z zlato palico in zagrmel: «Brezbožnež, obsojam te na teden dni posta brez vode!». Stricu so po hrbtu gomazeli mravljinici. Žalostno je pogledal svoj trebušček. Duhoven pa je nadaljeval: «Tebe, fantič, bom poslal v samostan, kjer te bomo vzgojili za modrega naslednika Dalaj-lame. Hranil se boš s sladkimi pomarančami in drugim sadjem, medtem ko bo tvoj stric trpel žejo».

34. Stric je modroval: «Zdaj zares ne vem, ali častijo pošastno božanstvo ali visokega duhovna? Vseeno, priklonil se ne bom nobenemu». Ponosno je pristopil k staremu svečeniku in ga v pozdrav krepko plosknil po rami, tako krepko, da je starič videl devet sonc. Menihi so onemeli zaradi takšne predrznosti. Priskočili so, zgrabili strica za suknjič in ga vlekli nazaj. Ker pa ga je višji svečenik vlekel k sebi, je nastalo prerivanje sem in tja. Matiček se je bal, da od strica ne bo mnogo ostalo.

36. Matiček ni soglašal s tako odločitvijo, zlasti ne glede strica. Da tudi stric ni bil zadovoljen z razsodbo, si lahko mislite. Hitro se je zravnal, krepko kihnil, nato pa je odrinil najbližjega lamo in neverjetno spretno skočil v žrelo sončne pošasti. Za njim se je pognal še glibčni Matiček. Ko sta padala v temno globino, sta slišala, kako so nad njima vpili lame: «Aj, laj, laj, la!». «Naj le stokajo», je zaklical Matiček in prav v tem trenutku zajezdil stricev hrbet.

Kralj živali

Zbrale so se živali, da si izvolijo kralja. Vsa reč se je zdela preprosta, a ko so diskutirale tri dni in tri noči, so doumele, da ne bo tako lahko razvozljati te reči. Slišati je bilo vedno nove predloge, a drugega za drugim so jih morale zavreči:

— Žirafa!

— Preveč je naduta. Kadarkoli jo srečaš, viha nos nad tabo.

— Krava.

— Je dogmatik. Vedno prežvekuje eno in isto.

— Krokari.

— Pesimist. Vedno kreteta!

— Kenguruj.

— Hudo razsipeen je, listnico pa ima prazno! Od česa potlej živi?

— Papagaj.

— Vse obrne na glavo. Vedno soglaša z govornikom, ki se je ustil pred njim.

— Jelen.

— Rogonosec.

— Žaba.

— Je prezelen.

Skratka, niso se mogli zediniti in bržkone bi diskutirali prav do danes, ko bi nenadoma ne zatulil lev. Zatulil je in vse navzoče je oblila zona.

Razumete, zakaj je bil lev soglasno izvoljen za kralja?